

FLORA EN FAUNAONDERZOEK

PLANGEBIED "KOP VAN DE PARKWEG"

TE EDE

GEMEENTE EDE

- * Bodem
- * Waterbodem
- * Water
- * Archeologie
- * Ecologie
- * Milieu

FLORA- EN FAUNAONDERZOEK

plangebied "Kop van de Parkweg" te Ede

in de gemeente Ede

Opdrachtgever	Gemeente Ede Postbus 9024 6710 HM Ede
Project	EDE.G02.ECO2
Rapportnummer	10025211
Status	Eindrapportage
Datum	22 september 2010
Vestiging	Boxmeer
Opsteller	Ing. M. Koen
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	Ir. J. Mos
Paraaf	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en onderzoeksbureaus, die werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en daarnaast de belangen behartigt van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is echter nooit met zekerheid te voorspellen. Econsultancy accepteert derhalve op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	1
2.	GEBIEDSBESCHRIJVING	2
2.1	Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving.....	2
2.2	Ligging ten opzichte van beschermde gebieden	2
2.3	Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie en te verwachten ingreep	2
3.	ONDERZOEKSMETHODIEK	3
4.	TOEPASSING VAN DE NATIONALE NATUURWETGEVING	5
4.1	Inleiding	5
4.2	Flora- en faunawet.....	5
4.3	Algemene zorgplicht	6
4.4	Gebiedsbescherming.....	6
5.	ONDERZOEKSRESULTATEN	7
5.1	Vogels	7
5.2	Vleermuizen.....	8
5.3	Grondgebonden zoogdieren.....	9
5.4	Amfibieën, reptielen en vissen.....	10
5.5	Libellen en dagvlinders	10
5.6	Vaatplanten.....	10
6.	TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING	11
6.1	Flora- en faunawet.....	11
6.2	Gebiedsbescherming.....	11
7.	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	12

BIJLAGEN:

1. - Topografische ligging van de locatie
2. - Luchtfoto met globale onderzoeksresultaten
3. - Geraadpleegde bronnen
4. - Natuurwetgeving en beleid

1. INLEIDING

Econsultancy heeft van de gemeente Ede opdracht gekregen voor het uitvoeren van een flora- en faunaonderzoek ter plaatse van het plangebied "Kop van de Parkweg" te Ede in de gemeente Ede.

Het flora- en faunaonderzoek is uitgevoerd in het kader van de herontwikkeling van het plangebied.

Het flora- en faunaonderzoek heeft als doel om na te gaan of er op de onderzoekslocatie planten- en diersoorten aanwezig zijn die volgens de Flora- en faunawet een beschermde status hebben en verstoord zullen worden bij de uitvoering van de voorgenomen ingreep. Tevens wordt beoordeeld of de voorgenomen ingreep invloed kan hebben op gebieden die volgens overige natuurwetgeving zijn beschermd, of deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Het onderzoek is in eerste instantie uitgevoerd middels het verrichten van een bureauonderzoek en een veldbezoek. Op deze wijze is inzicht verkregen in de aanwezigheid van geschikt habitat en de daarbij te verwachten beschermde soorten, gesitueerd op of nabij de onderzoekslocatie. Op basis van deze oriënterende fase (quickscan) is vervolgens gedurende het seizoen nader onderzoek uitgevoerd naar verblijfplaatsen van huismus, gierzwaluw en vleermuizen.

Econsultancy is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen. In dat kader verklaart Econsultancy ten behoeve van de onderzoekslocatie niet eerder betrokken te zijn geweest voor ecologische advisering of ecologisch onderzoek.

Voor zover bij de opdrachtgever en de gemeente Ede bekend, is er niet eerder ecologisch onderzoek op de onderzoekslocatie uitgevoerd.

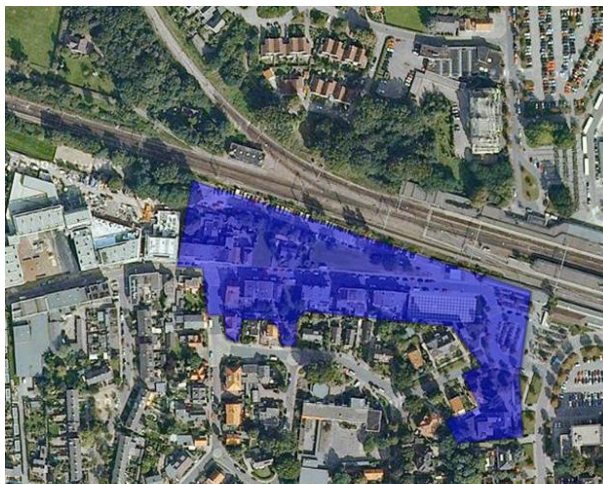
2. GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De onderzoekslocatie ($\pm 1,49$ ha.) beslaat de even nummers van de Parkweg 4 t/m 42 en de oneven nummers 1 t/m 67, Nassaulaan 1 t/m 5, Oude Bennekomseweg 4, Oranjelaan 1 en de omliggende openbare ruimte (zie figuur 1).

Volgens de topografische kaart van Nederland, kaartblad 39 F (schaal 1:25.000), zijn de coördinaten van het midden van de onderzoekslocatie $X = 174.330$ $Y = 448.880$. De onderzoekslocatie is gelegen in het kilometerhok 174/448.

In bijlage 1 is de ligging van de onderzoekslocatie op topografische kaart (schaal 1:25.000) weergegeven. In bijlage 2 is de huidige situatie op een luchtfoto weergegeven.

figuur 1. globale ligging van de onderzoekslocatie (bron: Google maps Nederland)

2.2 Ligging ten opzichte van beschermde gebieden

Natura 2000

De onderzoekslocatie is niet gelegen binnen de grenzen, of in de directe nabijheid van een gebied dat aangewezen is als Natura 2000. Het meest nabijgelegen Natura 2000-gebied, in dit geval de Veluwe, bevindt zich circa 750 m ten oosten van de onderzoekslocatie, direct buiten de bebouwde kom van Ede.

Ecologische Hoofdstructuur

De onderzoekslocatie is niet gelegen in of in de directe nabijheid van een kerngebied, verbodingsgebied of verwevingsgebied, behorend tot de EHS. Het meest nabijgelegen gebied dat is aangewezen als EHS komt overeen met de grenzen van het Natura 2000-gebied de Veluwe.

2.3 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie en te verwachten ingreep

In het plangebied gaat herontwikkeling plaatsvinden, waarbij zowel sloop als renovatie aan de orde zal zijn. Meer informatie is te vinden in het document: "Strategische notitie herontwikkeling Kop van de Parkweg", 5 november 2009.

3. ONDERZOEKSMETHODIEK

Aan de hand van verspreidingsatlassen en andere standaardwerken is in de oriëntatie fase nagegaan welke bijzondere planten- en diersoorten er voor kunnen komen op de onderzoekslocatie. Verder zijn toegankelijke gegevens van natuur- en soortbescherming organisaties gebruikt en zijn gegevens van de provincie Gelderland en de gemeente Ede geraadpleegd. Een overzicht van de geraadpleegde bronnen is weergegeven in bijlage 3.

Verspreidingsgegevens van soorten zijn veelal weergegeven op kilometerhokniveau (1 x 1 kilometer) of op uurhokniveau (5 x 5 kilometer). Aangezien met de schaal van kilometerhokken of uurhokken een groter gebied wordt beschouwd dan alleen de onderzoekslocatie, betekent dit niet dat de kritische soorten ook daadwerkelijk voorkomen binnen de begrenzing van de onderzoekslocatie. Verder zijn sommige verspreidingsgegevens niet erg actueel. Dit betekent dat de meest recente verspreidingsgegevens reeds verouderd kunnen zijn. De meeste te gebruiken gegevens vormen daarom geen uitsluitel over het aantal soorten en type waarneming van een soort in het betreffende gebied, maar enkel een indicatie over het voorkomen.

Het oriënterende veldbezoek is afgelegd op 25 maart 2010. Tijdens dit veldbezoek is de onderzoekslocatie, zover mogelijk, indicatief onderzocht. Gedurende het veldbezoek is gelet op de mogelijke aanwezigheid van beschermde en bedreigde soorten op basis van het aanwezige habitat. Op basis van de oriënterende fase is gebleken dat aanvullend onderzoek naar verblijfplaatsen van huismus, gierzwaluw en vleermuizen noodzakelijk is.

Huisumus

Voor huismus is in de periode april – juli 2010 een aantal veldbezoeken afgelegd waarbij met name gelet is op mannelijke huismussen, die vanaf dakgoten zaten te roepen. Daarnaast is gelet op huismussen die (met nestmateriaal) onder dakpannen verdwenen. Op deze wijze is inzicht verkregen waar huismussen zich op en nabij de onderzoekslocatie hebben gevestigd. De veldbezoeken ten behoeve van huismus zijn waar mogelijk gecombineerd met veldbezoeken ten behoeve van andere nader te onderzoeken soorten.

Gierzwaluw

Voor gierzwaluw zijn de veldbezoeken ten behoeve van het vleermuizenonderzoek in de periode mei-juli verlengd. Avondrondes zijn eerder gestart en na de ochtendrondes is langer doorgegaan om nestlocaties van gierzwaluwen in kaart te brengen. Hierbij is voornamelijk gelet op invliegende en roepen- de dieren.

Vleermuizen

Binnen het plangebied hebben in de periode mei - september in totaal zes veldbezoeken plaatsgevonden om de gebruiksfuncties van vleermuizen in kaart te brengen. De veldbezoeken hebben plaatsgevonden in de avonduren na zonsondergang of in de ochtenduren voor zonsopkomst. De toegepaste inventarisatiemethode is uitgevoerd conform "*Het protocol voor vleermuisinventarisaties, versie 5 maart 2010*" met betrekking tot gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Het protocol is opgesteld door het Vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging, in overleg met het Ministerie van LNV en de Gegevensautoriteit Natuur. De protocollaire onderzoeksinspanning is gebaseerd op de functies kraam-, zomer- en paarverblijfplaatsen.

Omdat het protocol is gevolgd, bestaat grote mate van juridische zekerheid dat voldaan is aan een wettelijke en maatschappelijk verantwoorde inspanning om na te gaan of soorten en functies van gebieden in het geding zijn. Het kan nooit worden uitgesloten dat verblijfsfuncties tijdens het onderzoek worden gemist, maar er is wel aan de onderzoeksinspanning voldaan. In het bijzonder wanneer de aanwezigheid van gebiedsfuncties of soorten wordt uitgesloten zou een onderzoek volgens het protocol als juridisch voldoende moeten worden aangemerkt.

Het vleermuizenonderzoek is uitgevoerd binnen de meest gunstige periode van het jaar waarin vleermuizen aantoonbaar van de onderzoekslocatie gebruik kunnen maken (mei - september). Gedurende de periode eind mei – begin juli hebben de meeste soorten hun kraamplekken in gebruik en zijn druk bezig met het grootbrengen van jonge dieren. In de maanden augustus en september maken vleermuizen gebruik van paarverblijfplaatsen en zijn veel soorten in de omgeving van hun winterverblijf te vinden. Naast kraam- en paarverblijfplaatsen is het aanvullende onderzoek gericht op de verblijfsfuncties zomerverblijfplaatsen. Tevens is tijdens de veldbezoeken gelet op foeragerende vleermuizen en eventueel aanwezige vliegroutes.

Alle zes de veldbezoeken zijn uitgevoerd met behulp van batdetectors (Pettersson D 240x). Tijdens de veldbezoeken is voornamelijk gelet op uitvliegende, invliegende of zwermende vleermuizen. Daarnaast is er ook gelet op foeragerende en passerende vleermuizen. Tijdens de twee laatste veldbezoeken is voornamelijk gelet op sociale geluiden. In de periode augustus - september produceren mannetjes vleermuizen sociale geluiden, onderwijl ze rondom bijvoorbeeld bebouwing vliegen, om vrouwtjes te lokken. De bebouwing waarbij dit fenomeen met enige regelmaat wordt waargenomen mag worden aangemerkt als paarverblijfplaats. Tevens is de kans groot dat enkele vleermuizen in de betreffende bebouwing zullen overwinteren (bron: Zoogdiervereniging).

Overzicht veldbezoeken

In de onderstaande tabellen zijn de data per soortgroep en waarnemingscondities per veldbezoek weergegeven.

Tabel I onderzoeksinspanning per soortgroep

	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	totaal
huismus	combinatie met oriënterend veldbezoek	1 losse ochtendronde	combinatie met ochtenden en avondronde vleermuizen	combinatie met avondronde vleermuizen	combinatie met avondronde vleermuizen	-	-	6 bezoeken
gierzwaluw	-	-	combinatie met ochtenden en avondronde vleermuizen	combinatie met avondronde vleermuizen	combinatie met avondronde vleermuizen	-	-	4 bezoeken
vleermuizen	-	-	1 ochtend- en 1 avondronde	1 avondronde	1 ochtendronde	1 avondronde	1 avondronde	6 bezoeken

Tabel II waarnemingscondities per veldbezoek

Datum	Moment van de dag	Weersomstandigheden
25 maart 2010	oriënterend veldbezoek overdag	circa 16-19°C, halfbewolkt, droog en windkracht ±3 bft.
27 april 2010	ochtendronde	circa 10-12°C, vrijwel onbewolkt, droog en windkracht ±2 bft.
19 mei 2010	ochtendronde	circa 6-12°C, licht bewolkt, droog en windkracht ±3 bft.
31 mei 2010	avondronde	circa 14-12°C, zwaar bewolkt, droog en windkracht ±1bft.
18 juni 2010	avondronde	circa 13-11°C, geheel bewolkt, droog en windkracht ±2 bft.
5 juli 2010	ochtendronde	circa 12-16°C, zwaar bewolkt, droog en windkracht ±3 bft.
18 augustus 2010	avondronde	circa 16-14°C, half bewolkt, droog en windkracht ±2 bft.
6 september 2010	avondronde	circa 14-12°C, vrijwel onbewolkt, droog en windkracht ±3 bft.

4. TOEPASSING VAN DE NATIONALE NATUURWETGEVING

4.1 Inleiding

Zorg voor alle inheemse planten- en diersoorten en voor de natuurlijke rijkdommen van gebieden wordt gegarandeerd door de naleving van de wet- en regelgeving ten aanzien van natuur en milieu. De instrumenten die deze bescherming mogelijk maken, zijn op Europees niveau vertaald in Natura 2000. De Europese wetgeving ten aanzien van de soortbescherming is in Nederland vertaald in de Flora- en faunawet. De gebiedsbescherming is vastgelegd in de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998. Hiermee heeft Nederland de Europese wetgeving in de nationale wetgeving verankerd.

Door in de planfase van een (bouw)project of ruimtelijke ontwikkeling rekening te houden met het eventueel voorkomen van beschermde planten- en diersoorten kan effectief worden omgegaan met de aanwezigheid van een beschermde soort. Een dreigende overtreding van de Flora- en faunawet kan zo snelesignaleerd en in veel situaties voorkomen worden. Vervolgens kan er accuraat actie ondernomen worden om zodoende de overlevingskansen en migratiemogelijkheden van een beschermde soort in het betreffende gebied geen blijvende schade toe te brengen.

Om alle gebieden met elkaar te verbinden en om uitwisseling en verspreiding van soorten mogelijk te maken, wordt er in Nederland gewerkt aan de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Verder worden diverse Rode lijsten van bedreigde soorten gehanteerd bij beoordelingen voor de aanwijzing van bescherming en compensatie.

In dit hoofdstuk wordt een korte toelichting gegeven ten aanzien van potentiële overtredingen van de Flora- en faunawet bij de meest voorkomende soorten en soortgroepen. In bijlage 4 wordt een nadere toelichting gegeven omtrent de wet- en regelgeving ten aanzien van natuur.

4.2 Flora- en faunawet

Voor de Flora- en faunawet geldt dat vaste rust- en verblijfplaatsen van bepaalde soorten zijn beschermd. De Flora- en faunawet maakt onderscheid in drie beschermingscategorieën. Iedere categorie heeft zijn eigen ontheffingsmogelijkheden en toetsingscriteria. In een oriënterende fase (quicks-can) wordt in beeld gebracht of er vaste rust- of verblijfplaatsen aanwezig zijn van de soorten uit de verschillende beschermingscategorieën. Vervolgens wordt beoordeeld of de voorgenomen ingreep verstorend werkt. Broedvogels en vleermuizen zijn soortgroepen uit de strengste beschermingscategorie. Voor de overige soortgroepen is de beschermingsstatus afhankelijk van de soort.

Broedvogels

Alle broedende inheemse vogels en hun nesten zijn wettelijk beschermd en vallen onder de strikt beschermde klasse (soorten tabel 3). De Flora- en faunawet regelt onder meer de bescherming van vogels in het broedseizoen: het verstoren van broedende vogels en jongen, of het vernielen van nesten en eieren is verboden. In de meeste gevallen is een overtreding gemakkelijk te voorkomen door de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren of de broedgelegenheid buiten het broedseizoen te verwijderen.

Nesten van huismus, steenuil, sperwer, ransuil, kerkuil, boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, ooievaar, oehoe, roek, slechtvalk, wespendif en zwarte wouw zijn het gehele jaar beschermd. Het betreffen soorten uit de beschermingscategorieën 1 t/m 4 van de aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen (bron: Dienst Regelingen, 25 augustus 2009). De nestplaats, bomengroep of boomholte van een deel van deze soorten worden ook buiten het broedseizoen gebruikt. Een ander deel van deze soorten maken enkel gebruik van door andere vogelsoorten gemaakte nestgelegenheden, of maken ieder jaar gebruik van hetzelfde nest (of dezelfde nestlocatie).

Daarnaast is er een aantal soorten waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn, ondanks dat de soort ieder jaar op dezelfde plek terugkeert om te broeden (beschermingscategorie 5). Van deze soorten wordt verondersteld dat ze over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Voorbeelden hiervan zijn spechtensoorten, huiszwaluw, boerenzwaluw, ekster, bosuil, torenvalk en holenbroeders als boomkruiper, koolmees en bonte vliegenvanger.

Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten genieten zowel binnen de Flora- en faunawet als binnen de Natuurbeschermingswet een strikte bescherming. Alle vleermuissoorten staan vermeld in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn. Dit betekent dat ze beschermd zijn tegen verstoring van vaste rust- en verblijfplaatsen. Onder deze vaste rust- en verblijfplaatsen wordt verstaan: "het gehele systeem waarvan een populatie gebruik maakt tijdens de jaarcyclus van de soort". Dit houdt in dat niet alleen de zomer- en winterverblijfplaatsen maar ook de verbindingen hiertussen (vliegroutes) en de foerageergebieden bescherming genieten.

Vleermuizen zijn streng beschermd omdat dat ze erg kwetsbaar zijn. De afgelopen vijftig jaar zijn sommige soorten erg zeldzaam geworden of geheel verdwenen. Wanneer overwinterende dieren worden verstoord, is de kans groot dat ze sterven omdat ze dan teveel van hun vetreserve gebruiken. Maar al te vaak worden bomen gekapt en oude gebouwen gerenoveerd of gesloopt. Als zich hierin een vleermuiskolonie bevindt, heeft dat grote gevolgen voor de vleermuisstand in de wijde omgeving. Omdat ze meestal maar één jong per jaar krijgen, kan herstel erg lang duren. Vleermuizen kunnen zelf geen verblijfplaatsen maken en zijn dus afhankelijk van bestaande verblijfplaatsen. Daarnaast hebben ingrepen in het landschap ook negatieve gevolgen doordat foerageergebieden en vliegroutes, waar vleermuizen jaren achtereen gebruik van maken, verdwijnen. De impact die een ingreep kan hebben verschilt sterk per situatie en per soort waardoor meestal gedetailleerde gegevens nodig zijn om een passend advies te geven.

4.3 Algemene zorgplicht

De algemene zorgplicht houdt in dat een ieder die redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen nadelige gevolgen voor de fauna kunnen ontstaan, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten of maatregelen te nemen om de nadelige gevolgen te voorkomen. Zo kan er bijvoorbeeld rekening worden gehouden met amfibieën en kleine zoogdieren worden wanneer materialen en houtstapels, waaronder de dieren verblijven, worden verwijderd. Indien er aanleiding is maatregelen te nemen ten aanzien van de zorgplicht, zal dat voor de betreffende soortgroep worden aangegeven.

4.4 Gebiedsbescherming

In een oriënterende fase (quickscan) wordt voornamelijk aan de Flora- en faunawet getoetst. Indien een plangebied in of nabij een gebied is gelegen dat tot de EHS behoort of onder de Natuurbeschermingswet valt, dient te worden bepaald of er een effect valt te verwachten. Bij een toetsing aan de Natuurbeschermingswet spelen vaak andere facetten mee, zoals de aanwezige doelsoorten en kernwaarden van het betreffende beschermde gebied.

5. ONDERZOEKSRESULTATEN

5.1 Vogels

Huismus

Binnen het plangebied zijn gedurende het seizoen onder de dakpannen van de bebouwing aan de Nassaulaan nr. 1 meerdere huismussen waargenomen. Het betreft hier onder andere 4 roepende mannetjes en enkele huismussen met vers nestmateriaal die onder de dakpannen van de betreffende bebouwing verdwenen. Op basis van deze waarnemingen mag worden vastgesteld dat de bebouwing aan de Nassaulaan nr. 1 als vaste nest- en verblijfplaats fungeert voor huismus. Van de overige bebouwing binnen het plangebied is gedurende het seizoen niet geconstateerd dat deze een functie hebben voor huismus. Wel zijn in bebouwing in de directe nabijheid van het plangebied meerdere huismussen waargenomen. De locaties buiten het plangebied waar nestlocaties van huismus zijn waargenomen betreffen onder andere Parkweg nr. 69, Nassaulaan nr. 2 en 4, Oranjelaan nr. 11, 16 en 16A, en Willem Witsenlaan nr. 3, 5 en 7. Aangezien de nesten van huismus jaarrond beschermd zijn, dient de functionaliteit van de aangetroffen nesten behouden te blijven.

Gierzwaluw

Tijdens de avondrondes in de eerste zomermaanden zijn boven het plangebied circa 12 gierzwaluwen waargenomen, waarvan een deel verdween in de woonwijk ten zuiden van het plangebied. Binnen het plangebied zijn bij Nassaulaan nr. 1 ook in- en uitvliegende gierzwaluwen waargenomen. Het betrof hier ongeveer 5 à 6 exemplaren, die onder de dakpannen verdwenen. Doordat gierzwaluwen gegroepeerd met hoge snelheden tussen de gebouwen door vliegen en daarbij plotseling ergens binnen vliegen, wordt het traceren van de nestplaatsen bemoeilijkt. Op basis van de waarnemingen mag worden vastgesteld dat de bebouwing aan de Nassaulaan nr. 1 als vaste nest- en verblijfplaats fungeert voor gierzwaluw. De bebouwing van Nassaulaan nr. 1 is het enige gebouw binnen het plangebied waar in- en uitvliegende gierzwaluwen zijn waargenomen. Aangezien de nesten van gierzwaluw jaarrond beschermd zijn, dient de functionaliteit van de aangetroffen nest- en verblijfplaatsen behouden te blijven.

Overige Broedvogels

Gedurende het seizoen zijn naast huismus en gierzwaluw geen soorten waargenomen waarvan het nest jaarrond is beschermd in de beschermingscategorie 1 t/m 4. Wel zijn tijdens de veldbezoeken algemene soorten als koolmees, pimpelmees, ekster en zwarte kraai waargenomen. Deze soorten vallen onder de beschermingscategorie 5. Het gaat hierbij echter om algemeen voorkomende soorten, die ook in de directe omgeving voldoende broedgelegenheid hebben. Er zijn derhalve geen bijzondere ecologische omstandigheden die rechtvaardigen dat de nesten van genoemde soorten op de onderzoekslocatie een jaarrond beschermde status zouden moeten hebben. In dit geval kunnen de eventueel aanwezige nesten van de betreffende categorie 5 soorten buiten het broedseizoen worden verwijderd, zonder dat er hier sprake is van overtreding van de Flora- en faunawet.

Naast de soorten die staan vermeld in de aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen (*Dienst Regelingen, 25 augustus 2009*) zijn binnen het plangebied ook algemene soorten als merel, winterkoning, heggenmus, roodborst, Turkse tortel en houtduif waargenomen. Dergelijke soorten zullen onder andere nestelen in de diverse struiken binnen het plangebied. Voor deze algemene broedvogels geldt dat, indien beplanting en bebouwing buiten het broedseizoen worden verwijderd, geen overtredingen plaats zullen vinden met betrekking tot broedvogels. In de Flora- en faunawet wordt geen vaste periode gehanteerd voor het broedseizoen. Globaal kan voor het broedseizoen de periode maart tot half augustus worden aangehouden. Geldend is echter de aanwezigheid van een broedgeval op het moment van ingrijpen.

Slaapplaatsen

Sommige vogelsoorten zoals houtduif, kauw en huismus, maar ook ransuilen, maken vooral buiten het broedseizoen gebruik van gemeenschappelijke slaapplaatsen. Meestal wordt hierbij beschutting gezocht in de vorm van dichte begroeiing, hoge bomen, of de veiligheid van open water. Er zijn geen indicaties dat op de onderzoekslocatie een gemeenschappelijke slaapplaats aanwezig is.

5.2 Vleermuizen

Volgens het cursusdictaat "Vleermuizen en Planologie" (Limpens *et al.*, 2009) is de onderzoekslocatie gelegen in een gebied waar de volgende vleermuissoorten potentieel kunnen voorkomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis, vale vleermuis, watervleermuis, meervleermuis, franjestaart, Bechstein's vleermuis, baardvleermuis en Brandt's vleermuis. Binnen het plangebied zijn echter hoofdzakelijk potentiële verblijfplaatsen aanwezig voor gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Beide soorten verblijven, in tegenstelling tot de overige soorten, veelal in stedelijk gebied.

Verblijfplaatsen op de onderzoekslocatie

Tijdens de avond- en ochtendrondes gedurende de kraamperiode zijn geen waarnemingen van vleermuizen gedaan, die duiden op de aanwezigheid van een kraamverblijfplaats binnen het plangebied of in de directe omgeving.

Tijdens de avondronde op 31 mei 2010 zijn in de tuin van Parkweg nr. 4 direct na zonsondergang wel twee foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Het daadwerkelijk uitvliegen is echter niet waargenomen. Dit is mede veroorzaakt door de hoeveelheid groen om de betreffende woning en omvang van het onderzoeksgebied waardoor niet op elk moment op elke woning kan worden gelet. Gezien het moment van waarnemen, kort na zonsondergang, is de kans groot dat de waargenomen gewone dwergvleermuizen afkomstig zijn uit de bebouwing van Parkweg nr. 4. Naar verwachting is hier dan ook sprake van een zomerverblijfplaats van mannelijke gewone dwergvleermuizen. Tijdens de overige avondbezoeken in de kraamperiode zijn hier pas later op de avond foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Gedurende de ochtendrondes zijn hier geen foeragerende of zwermende vleermuizen waargenomen.

Tijdens de avondrondes in de paarperiode is er bij de bebouwing van de Parkweg nr. 4 een rondvliegende gewone dwergvleermuis waargenomen die gedurende de avond sociale geluiden produceerde. Op basis van deze waarnemingen mag worden aangenomen dat de bebouwing van de Parkweg nr. 4 een functie als paarverblijfplaats heeft. Dezelfde waarneming is gedaan tussen de bebouwing van de Oude Bennekomseweg nr. 2 en de Oranjelaan nr. 1. Omdat gewone dwergvleermuis hier niet specifiek gefixeerd was op één gebouw wordt verondersteld dat één van de gebouwen naar verwachting een functie als paarverblijfplaats heeft.

Ondanks dat er aan de onderzoeksinspanning conform het vleermuisprotocol is voldaan, kan het nooit geheel worden uitgesloten dat verblijfsfuncties van een enkele individuele vleermuis tijdens het onderzoek is gemist. In kader van dit project dient bij de sloop van de bebouwing van Parkweg nr. 4, Oude Bennekomseweg nr.2 en Oranjelaan nr. 1 rekening te worden gehouden met de (mogelijke) aanwezigheid van individuele gewone dwergvleermuizen.

Verblijfplaatsen buiten de onderzoekslocatie

De gebouwen in de directe omgeving van het plangebied, met name in zuidelijke richting, zijn geschikt als verblijfplaats voor hoofdzakelijk gewone dwergvleermuizen. Gedurende het vleermuisonderzoek zijn ook hier geen kraamverblijven of andere verblijfplaatsen van vleermuizen waargenomen. Wel zijn ook in de woonwijk ten zuiden van het plangebied enkele vermoedelijke paarverblijfplaatsen waargenomen.

Eventuele aanwezige verblijfplaatsen buiten het plangebied ondervinden echter door de afstand tot het plangebied en de aard van de plannen, geen hinder van de herontwikkeling van het plangebied.

Foeragerende vleermuizen

Tijdens alle veldbezoeken zijn in de “donkere groene” hoekjes van het plangebied 1 à 2 foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Het tijdsbestek dat een gewone dwergvleermuis foeragerend op een dergelijk donkere groene plek is waargenomen betreft hooguit slechts enkele minuten. Het is met name in het eerste uur na zonsondergang dat hier activiteit van foeragerende gewone dwergvleermuizen aanwezig is. In totaal gaat het hooguit om 4 à 5 individuen. Later op de avond zijn er af en toe nog 1 à 2 individuele gewone dwergvleermuizen waargenomen, die binnen enkele minuten het plangebied weer verlieten.

De “donkere groene” hoekjes zijn naar verwachting wel van belang voor de enkele waargenomen gewone dwergvleermuizen. Op deze kleinschalige foerageerlocaties vinden deze in de omgeving verblijvende dieren aan het begin van de avond beschutting en duisternis om relatief veilig te kunnen foerageren. Later op de avond zullen de meeste dieren richting de bosgebieden rondom Ede trekken om de rest van de nacht te foerageren. Ten aanzien van de vermoedelijke verblijfplaatsen binnen het plangebied, is het van belang dat er ook in de nieuwe situatie weer groene elementen aanwezig zijn, zodat de functionaliteit van de verblijfplaatsen behouden blijft.

Vliegroutes

Binnen het plangebied zijn geen vliegroutes van vleermuizen aangetroffen. Ook langs de noordgrens van het plangebied en het spoor is geen vliegroute vastgesteld. Verstoring en overtreding ten aanzien van vliegroutes is niet aan de orde.

5.3 Grondgebonden zoogdieren

De groene elementen binnen het plangebied vormen geschikt habitat voor algemene grondgebonden zoogdieren als egel en huispitsmuis. Tijdens geen van de veldbezoeken is echter een grondgebonden zoogdier waargenomen. Dit sluit echter niet uit dat egel beschutting vindt onder een van de struiken binnen het plangebied. Voor een dergelijk algemeen voorkomende soort, welke staat vermeld op tabel I van de Flora- en faunawet, geldt bij ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling, waardoor een ontheffing of een activiteitenplan met betrekking tot verstoring niet noodzakelijk is. Het is echter in het kader van de algemene zorgplicht wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen en al het redelijkerwijs mogelijke dient gedaan te worden om het doden van individuen te voorkomen, bijvoorbeeld door de periode van voortplanting en winterslaap te ontzien. Daarbij dienen aanwezige dieren de gelegenheid te krijgen om veilig weg te komen. Indien noodzakelijk dienen aanwezige dieren te worden verplaatst naar geschikt habitat buiten de locatie van de ingreep.

Steenmarters gebruiken hooizolders, loze ruimtes onder het dak, schuurtjes en dergelijke als verblijfplaats. Een steenmarter heeft binnen zijn territorium verscheidene verblijfplaatsen. Voor deze soort geldt geen vrijstelling van de Flora- en faunawet; de verblijfplaatsen zijn het gehele jaar beschermd. De bebouwing binnen het plangebied is wegens de huidige (woon)activiteiten in de bebouwing minimaal geschikt als verblijfplaats voor steenmarter. Daarnaast is het gelet op het ontbreken van waarnemingen van steenmarter tijdens alle veldbezoeken en het ontbreken van overlastmeldingen van bewoners en/of omwonende dan ook niet te verwachten dat het plangebied in gebruik is door steenmarter als vaste rust- en verblijfplaats.

5.4 Amfibieën, reptielen en vissen

Binnen het plangebied is geen oppervlaktewater aanwezig. Hierdoor zijn voortplantingsmogelijkheden voor amfibieën en het voorkomen van vissen binnen het plangebied uit te sluiten. Aangezien het plangebied hoofdzakelijk bebouwing en bestrating betreft vormt het tevens geen geschikt landhabitat voor amfibieën. Tijdens geen van de veldrondes zijn er amfibieën waargenomen. Het is echter niet uitgesloten dat binnen het plangebied een incidentele algemene soort als bruine kikker of gewone pad kan worden aangetroffen.

Voor deze dieren, welke staan vermeld op tabel I van de Flora- en faunawet, geldt een algehele vrijstelling van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen. De algemene zorgplicht blijft echter wel van kracht. Deze houdt in dat een ieder die redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen nadelige gevolgen voor de fauna kunnen ontstaan, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten of maatregelen te nemen om nadelige gevolgen te voorkomen, bijvoorbeeld door de periode van voortplanting en winterslaap te ontzien. Daarnaast dienen aanwezige dieren de gelegenheid te krijgen om veilig weg te komen. Indien noodzakelijk dienen aanwezige dieren te worden verplaatst naar geschikt habitat buiten de locatie van de ingreep.

Reptielen stellen specifieke eisen aan het habitat die betrekking hebben op verschillende factoren. Op de onderzoekslocatie is geen geschikt habitat voor reptielen aanwezig.

5.5 Libellen en dagvlinders

Voor libellen geldt dat water nodig is ter voortplanting. Gezien het ontbreken hiervan kan worden gesteld dat deze soortgroep niet in staat is zich in de huidige situatie te vestigen.

Beschermde dagvlinders stellen specifieke eisen aan het voortplantingshabitat met waard- en nectarplanten. Het is uitgesloten dat er binnen de onderzoekslocatie voldoende geschikt habitat aanwezig is voor een (deel)populatie van een beschermde vlindersoort.

5.6 Vaatplanten

Aangezien de locatie voornamelijk bestaat uit bebouwing, bestrating, tuin en gemeentelijk groen, is het niet te verwachten dat er beschermde of zeldzame plantensoorten binnen het plangebied aanwezig zijn. Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde planten waargenomen. Hierbij is tevens, zover het toegankelijk was, gelet op de aanwezigheid van (beschermde) muurvegetatie.

De aanwezigheid van water, de zuurgraad van de bodem, de beschikbare hoeveelheid voedingsstoffen, de hoeveelheid zonlicht en de antropogene beïnvloeding bepalen in hoeverre een groeiplaats voor een bepaalde plant geschikt is. Vanwege de specifieke eisen die de meeste beschermde soorten stellen aan de groeiomstandigheden zijn beschermde vaatplanten, waarvoor geen vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling geldt, op de onderzoekslocatie niet te verwachten.

6. TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING

6.1 Flora- en faunawet

In het kader van de voorgenomen plannen zijn er overtredingen te verwachten ten aanzien van broedvogels en vleermuizen. Ontheffingen van verbodsbepalingen ten aanzien van het verstoren van vleermuizen of broedvogels (jaarrond beschermd) worden alleen nog verleend op basis van een wet- telijk belang uit de Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn. Ruimtelijke ontwikkeling valt niet onder een dergelij- k belang. Door het treffen van maatregelen zal de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats behou- den moeten blijven. Indien gewenst kunnen de maatregelen, vastgelegd in een activiteitenplan, vooraf aan Dienst Regelingen ter goedkeuring worden voorgelegd, middels een ontheffingsaanvraag.

Voor de overige soortgroepen zijn, door het ontbreken van geschikt habitat en/of verblijfindicaties, of door een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling, geen overtredingen te verwachten ten aanzien van de Flora- en faunawet.

Broedvogels

Overtredingen ten aanzien van broedvogels is grotendeels te voorkomen door alle nestmogelijkhe- den, beplanting en bebouwing, buiten het broedseizoen te verwijderen. Ten aanzien van huismus en gierzwaluw is dit echter niet voldoende. Voor beide soorten dient de functionaliteit behouden te blijven door het treffen van mitigerende maatregelen.

Voor huismus houdt dit in dat er te allen tijde jaarrond voldoende alternatieve nestgelegenheid aan- wezig dient te blijven, waar ze gedurende het gehele jaar gebruik van kunnen blijven maken. Dit on- der andere mogelijk door mitigerende maatregelen als het plaatsen van mussennestkasten (tijdelijk) aan te handhaven bebouwing in de directe omgeving van de oude nestplaatsen en door de nieuwbouw weer geschikt te maken voor huismus, bijvoorbeeld door het plaatsen van vogelvides onder de nieuwe dakranden.

Voor gierzwaluw dient er elk jaar voldoende alternatieve nestgelegenheid aanwezig te zijn, voordat gierzwaluwen in april weer terugkeren naar Nederland. Dit is onder andere mogelijk door mitigerende maatregelen als het plaatsen van gierzwaluwnestkasten (tijdelijk) aan te handhaven bebouwing in de directe omgeving van de oude nestplaatsen en door de nieuwbouw weer geschikt te maken voor gierzwaluw, bijvoorbeeld door het plaatsen van (inmetselebare) neststenen en speciale dakpannen.

Vleermuizen

Overtredingen ten aanzien van gewone dwergvleermuis kan worden voorkomen door het treffen van mitigerende maatregelen, waardoor de functionaliteit zowel tijdens als na de werkzaamheden behou- den blijft. Hierbij valt te denken aan het rekening houden met voor vleermuizen gevoelige periodes, het tijdig plaatsen van alternatieve geschikte verblijfplaatsen als speciale vleermuiskasten, het aan- planten van voldoende groen en het geschikt maken van de nieuwbouw middels geschikte open- stootvoegen en een geschikte spouwruimte of het inbouwen van speciale vleermuiskasten.

6.2 Gebiedsbescherming

Het plangebied bevindt zich hemelsbreed op circa 750 m van de grens van het Natura 2000-gebied de Veluwe. Gelet op de ligging van het plangebied binnen de bebouwde kom en de aard van de in- greep binnen het plangebied zijn er geen nadelige effecten te verwachten ten aanzien het betreffen- de Natura 2000-gebied en de daarbij horende instandhoudingsdoelstellingen.

Voor de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) geldt geen externe werking. Aangezien de onderzoekslo- catie niet is gelegen in of grenst aan een gebied dat is aangewezen als EHS, is (mogelijke) aantasting niet aan de orde.

7. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Econsultancy heeft in opdracht van de gemeente Ede een flora- en faunaonderzoek uitgevoerd ter plaatse van plangebied "Kop van de Parkweg" te Ede in de gemeente Ede.

Het flora- en faunaonderzoek is uitgevoerd in het kader van de herontwikkeling van het plangebied.

Voorgenomen ingreep:

In het plangebied gaat herontwikkeling plaatsvinden, waarbij zowel sloop als renovatie aan de orde zal zijn. Meer informatie is te vinden in het document: "*Strategische notitie herontwikkeling Kop van de Parkweg*", 5 november 2009.

Waarnemingen en te verwachten soorten:

De beplanting en bebouwing op de onderzoekslocatie biedt nestgelegenheid aan algemene broedvogels. De bebouwing van Nassaulaan nr. 1 is in gebruik als nestlocatie voor zowel huismus als gierzwaluw. Van beide vogelsoorten zijn de nesten jaarrond beschermd. De woning aan de Parkweg nr. 4 is vermoedelijk in gebruik als zomer- en paarverblijfplaats voor hooguit enkele individuele gewone dwergvleermuizen. De bebouwing van de Oude Bennekomseweg nr.2 en/of de Oranjelaan nr. 1 heeft naar verwachting een functie als paarverblijf. Binnen het plangebied zijn verder geen kraamverblijven van vleermuizen aangetroffen. Binnen het plangebied kunnen incidenteel algemene soorten als egel, huisspitsmuis, gewone pad en bruine kikker worden aangetroffen. Voor de overige soorten uit de verschillende soortgroepen vormt de onderzoekslocatie geen geschikt habitat of zijn deze op grond van bekende verspreidingsgegevens of het ontbreken van verblijfsindicaties niet te verwachten.

Maatregelen ter voorkoming van overtredingen van de Flora- en faunawet:

Indien de beplanting en bebouwing buiten het broedseizoen worden verwijderd, zullen geen overtredingen van de Flora- en faunawet plaatsvinden met betrekking tot broedvogels, waarvan het nest niet jaarrond is beschermd. Door het treffen van mitigerende maatregelen zal de functionaliteit van nest- en verblijfplaatsen met betrekking tot huismus, gierzwaluw en gewone dwergvleermuis behouden moeten blijven.

Algemene zorgplicht:

Bij het verwijderen van beplanting dient in het kader van de algemene zorgplicht rekening te worden gehouden met de mogelijke aanwezigheid van algemene soorten als egel, huisspitsmuis, bruine kikker en gewone pad. Voor dergelijke algemene soorten geldt bij ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling, echter dient wel al het redelijkerwijs mogelijke te worden gedaan om het doden van individuen te voorkomen, bijvoorbeeld door de periode van voortplanting en winterslaap te ontzien. Daarnaast dienen aanwezige dieren de gelegenheid te krijgen om veilig weg te komen. Indien noodzakelijk dienen aanwezige dieren te worden verplaatst naar geschikt habitat buiten de locatie van de ingreep.

Gebiedsbescherming:

Externe werking op beschermde natuurgebieden (Natura 2000) is niet aan de orde. De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) zal niet worden aangetast door de herontwikkeling binnen het plangebied.

Noodzaak aanvraag ontheffing Flora- en faunawet artikel 75c:

Ontheffingsaanvraag voor overtreding van verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet ten aanzien van het verstoren van vaste rust- en verblijfplaatsen is niet mogelijk. Door het treffen van mitigerende maatregelen zal de functionaliteit van nest- en verblijfplaatsen met betrekking tot huismus, gierzwaluw en gewone dwergvleermuis behouden moeten blijven. Econsultancy adviseert de mitigerende maatregelen vast te leggen in een activiteitenplan. De maatregelen, vastgelegd in een activiteitenplan, kunnen indien gewenst ter goedkeuring worden voorgelegd aan Dienst Regelingen middels een ontheffingsaanvraag.

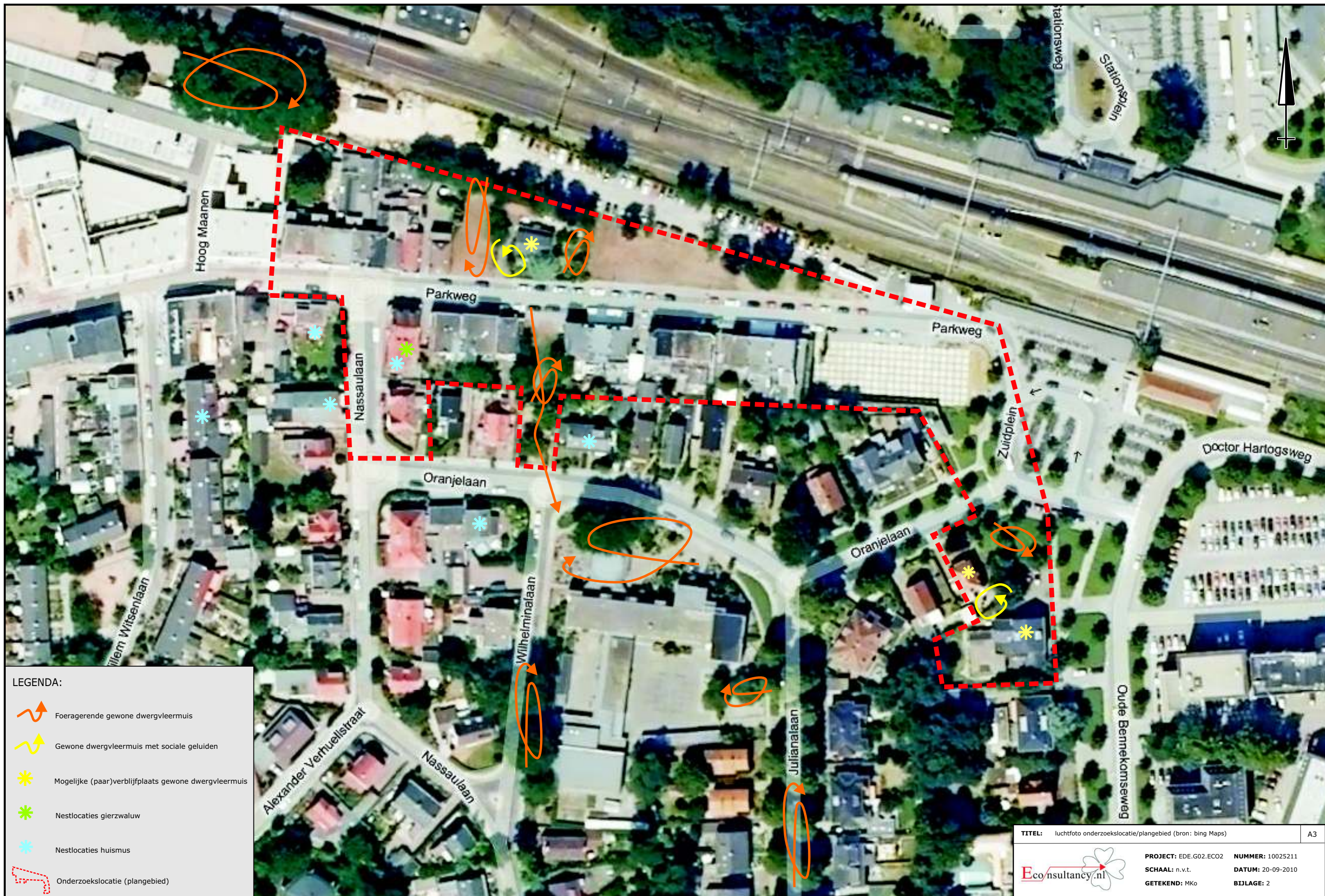
Tabel I geeft een samenvatting van de te verwachten verstoring en de te nemen vervolgstappen.

Tabel I. Overzicht te verwachten verstoring en te nemen vervolgstappen

Soortgroep		Ingrep verstorend	Ontheffings- aanvraag	Bijzonderheden / opmerkingen
Broedvogels	algemeen	gedurende het broedseizoen	nee	nestgelegenheden (beplanting en bebouwing) buiten het broedseizoen verwijderen
	jaarrond beschermd	ja	nee*	mitigerende maatregelen voor huismus en gierzwaluw
Vleermuizen	verblijfplaatsen	ja	nee*	mitigerende maatregelen voor gewone dwergvleermuis
	foerageergebied	nee	nee	-
	vliegroutes	nee	nee	-
Grondgebonden zoogdieren		nee	nee	aandacht voor zorgplicht t.a.v. incidentele algemene soorten
Amfibieën		nee	nee	aandacht voor zorgplicht t.a.v. incidentele algemene soorten
Reptielen		nee	nee	-
Vissen		nee	nee	-
Libellen		nee	nee	-
Dagvlinders		nee	nee	-
Vaatplanten		nee	nee	-

* Ontheffingen van verbodsbepalingen ten aanzien van vleermuizen of broedvogels worden alleen nog verleend op basis van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn. Ruimtelijke ontwikkeling valt niet onder een dergelijk belang. Door het treffen van maatregelen zal de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats behouden moeten blijven. De maatregelen, vastgelegd in een activiteitenplan kunnen vooraf door Dienst Regelingen ter goedkeuring worden voorgelegd, middels een ontheffings-aanvraag.

Bijlage 3 Geraadpleegde bronnen

LITERATUUR

- Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON)(redactie) 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. - Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Dienst Regelingen, aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet, augustus 2009.
- Hustings, F., Borggreve C., van Turnhout C. & Thissen J. 2004. Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels volgens Nederlandse en IUCN-criteria. SOVON-onderzoeksrapport 2004/13. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Heusden, W.R.M. van & Vreugdenhil, S.J., 2008. Handreiking Flora- en faunawet. Dienst Landelijk Gebied.
- Limpens, H.J.G.A., Mostert, K. & Bongers, W. (eds.) 1997. Atlas van de Nederlandse Vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Limpens, H., Regelink, J. & Koelman, R. (2009). Vleermuizen en planologie. Zoogdiervereniging VZZ.
- SOVON Broedvogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nederlandse fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Spitzen - van der Sluijs, A.M., G.W. Willink, R. Cremers, F.G.W.A. Ottburg, R.J. de Boer, P.M.L. Pfaff, W.W. de Wild, D.J. Stronks, R.J.H. Schröder, M.T. de Vos, D. M. Soes, P. Frigge & P.J.H. Struijk, 2007. Atlas reptielen en amfibieën in Gelderland. 1985 - 2005. Stichting RAVON, Nijmegen.

INTERNET

- www.atlasgroengelderland.nl
www.minlnv.nl (natuurwetgeving)
www.ravon.nl (soort- en verspreidingsgegevens van amfibieën, reptielen en vissen)
www.vlinderstichting.nl (soort- en verspreidingsgegevens van dagvlinders en libellen)
www.waarneming.nl (waarnemingen van vrijwilligers)
www.zoogdieratlas.nl (soort- en verspreidingsgegevens van zoogdieren)

Bijlage 4 Natuurwetgeving en beleid

Flora- en faunawet

De Europese natuurwetgeving is in Nederland, op het gebied van de soortbescherming, uitgewerkt in de Flora- en faunawet. Deze wet heeft tot doel alle in Nederland in het wild voorkomende planten- en diersoorten te beschermen en in stand te houden. Om dit doel te bereiken, bevat de wet een aantal verbodsbepalingen (zie tabel I). Hierbij wordt het zogenaamde “nee, tenzij...” principe gehanteerd. Dit wil zeggen dat activiteiten met een (potentieel) schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn (“nee”). Van dit verbod kan echter onder voorwaarden (“tenzij”) afgeweken worden door ontheffingen of vrijstellingen. Onder “activiteiten” worden alle activiteiten in het kader van de ruimtelijke ontwikkeling of inrichting, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik verstaan. Voorbeelden hiervan zijn de sloop van gebouwen, de ontwikkeling van woonwijken en bedrijventerreinen, dempen van wateren, maar ook natuurontwikkelingsprojecten. Alle activiteiten moeten getoetst worden op hun effecten op aanwezige en mogelijk aanwezige beschermde planten- diersoorten.

Tabel I. *Verbodsbepalingen Flora- en faunawet*

Artikel 8	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Artikel 9	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Artikel 10	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
Artikel 11	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Tabel II. *Soortbeschermingscategorieën Flora- en faunawet*

De Flora- en faunawet maakt onderscheid in een drietal beschermingscategorieën. Iedere categorie heeft zijn eigen ontheffingsmogelijkheden en toetsingscriteria. Voor vogels is een aparte categorie.

Tabel 1 algemeen beschermde soorten
Voor de soorten in Tabel 1 van de Flora- en faunawet geldt, bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik, een vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing in het kader van artikel 75 aangevraagd te worden. Voorbeelden zijn: ree, haas konijn, egel, bruine kikker, gewone pad, wijngaardslak, brede wespenorchis, grote kaardenbol
Tabel 2 overige beschermde soorten
Voor de soorten in Tabel 2 van de Flora- en faunawet dient bij overtreding van de verbodsbepalingen een ontheffing aangevraagd te worden. Echter indien er volgens een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode gewerkt wordt, geldt er bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik, een vrijstelling van de verbodsbepalingen en hoeft er geen ontheffing aangevraagd te worden. De ontheffingaanvraag wordt getoetst aan het criterium ‘doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort’ (‘lichte toets’). Voorbeelden zijn: eekhoorn, steenmarter, kleine modderkruiper, gele helmbloem, steenbreekvaren, tongvaren
Tabel 3 strikt beschermde soorten
Voor de soorten van Tabel 3 van de Flora- en faunawet dient bij overtreding van de verbodsbepalingen bij alle activiteiten (waaronder ruimtelijke ontwikkeling en inrichting) een ontheffing aangevraagd te worden. In een zeer beperkt aantal gevallen kan er op basis van een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode een vrijstelling verleend worden voor de ontheffingsverplichting bij een zeer beperkt aantal activiteiten. De ontheffingaanvraag wordt getoetst aan een drietal criteria (uitgebreide toets). Bij de uitgebreide toets dient aan alle afzonderlijke criteria te worden voldaan. De criteria zijn als volgt: de activiteiten of werkzaamheden doen geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort, er is geen andere bevredigende oplossing (alternatief) voor de geplande activiteiten of werkzaamheden, die minder schade oplevert voor de betreffende soort en er moet sprake zijn van een bij de wet genoemd belang. Voorbeelden zijn: das, waterspitsmuis, alle vleermuissoorten, rugstreeppad, boomkikker, kamsalamander

Tabel II (vervolg). Soortbeschermingscategorieën Flora- en faunawet

Vogels
Voor vogels geldt dat er altijd een ontheffing aangevraagd dient te worden. Indien activiteiten plaatsvinden waarbij verbodsbepalingen worden overtreden ten aanzien van (broed)vogels dient er een uitgebreide toets, zoals beschreven bij Tabel 3 Flora- en faunawet toegepast te worden. Indien er gewerkt wordt volgens een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode is het mogelijk dat er geen ontheffing aangevraagd hoeft te worden bij bestendig gebruik en onderhoud, bestendig beheer en ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Bij broedvogels kan een overtreding in de meeste gevallen gemakkelijk voorkomen worden door de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren.

Tabel III. Algemene Zorgplicht

Algemene Zorgplicht (artikel 2)
Een belangrijk uitgangspunt binnen de Flora- en faunawet is dat op elke burger de plicht rust om voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren en hun directe leefomgeving. Dit houdt in dat iedereen zich dient in te spannen om de nadelige gevolgen voor een soort te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht is ten alle tijden van toepassing, ook al vindt er geen overtreding van een verbodsbepaling plaats.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet 2005 heeft tot doel bijzondere natuurgebieden in Nederland te beschermen en in stand te houden. De wet omvat onder andere de richtlijnen van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn ten aanzien van gebiedsbescherming. Doordat de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn beide zijn opgenomen in de Natura 2000 wetgeving, zullen de termen “habitatrichtlijn-gebied” en “vogelrichtlijngebied” komen te vervallen. De betreffende gebieden worden momenteel opgenomen en aangewezen als Natura 2000 gebieden. Natura 2000 is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden op het grondgebied van de Europese Unie. Handelingen die een negatieve invloed hebben op gebieden die binnen dit netwerk vallen, worden slechts onder strikte voorwaarden toegestaan. Een vergunning is vereist. Door middel van het Nederlandse vergunningsstelsel wordt een zorgvuldige afweging gewaarborgd. De vergunningen zullen beoordeeld en afgegeven worden door het ministerie van LNV (via Dienst Regelingen) of door de provincie. In de aankomende jaren zullen voor alle gebieden beheerplannen opgesteld worden. Tot die tijd zal er echter per project beoordeeld moeten worden of er nadelige effecten te verwachten zijn voor een beschermd gebied.

Ecologische hoofdstructuur (EHS)

De Nederlandse Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is een netwerk van gebieden dat planten- en diersoorten in staat stelt zich door en tussen verschillende natuurgebieden te verplaatsen. Het netwerk moet voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat gebieden hun ecologische waarde verliezen. De EHS is onderdeel van een Europees ecologisch netwerk en bestaat uit kerngebieden (in Nederland de Natura-2000 gebieden, Beschermde Natuurmonumenten en de Wetlands) of verweven gebieden (gericht op de verweving van landbouw, wonen en natuur) die onderling verbonden worden door ecologische verbindingzones. Ecologische verbindingzones zijn stroken en stukjes natuur die de verspreid liggende natuurgebieden met elkaar verbinden. Op deze manier kunnen dieren en planten zich van het ene naar het andere leefgebied verplaatsen. Met name de kleine populaties die met uitsterven worden bedreigd, blijven hierdoor levensvatbaar. Negatieve invloed op de werking van een verbinding of aantasting van een verbinding dient vermeden en gecompenseerd te worden zodat het netwerk niet verslechtert.

Rode Lijsten

In opdracht van het ministerie van LNV zijn voor diverse soortgroepen zogenaamde Rode Lijsten samengesteld. Deze Rode Lijsten vermelden van welke soorten het voortbestaan in Nederland bedreigd wordt. Op deze manier geven de lijsten een indicatie van het belang van aanwezige planten en dieren in een gebied voor het behoud van de hele populatie. In door het ministerie van LNV opgestelde soortbeschermingsplannen wordt aangegeven welke maatregelen genomen moeten worden om het voortbestaan van deze soorten te waarborgen. Deze soortbeschermingsplannen worden door diverse provincies gehanteerd voor het opstellen van compensatieverplichtingen.